

мр **Мирела Шарић**, библиотекар савјетник

mirela.saric@nub.rs

Оријана Вуковић

orijana.vukovic@nub.rs

ЈУ Народна и универзитетска библиотека Републике Српске

Бања Лука

УДК: 027.8-053.4

DOI: 10.7251/BSCSR1908222S

ШКОЛСКА БИБЛИОТЕКА И АДОЛЕСЦЕНТИ: „ДА ЛИ ЈЕ БИБЛИОТЕКА ПРИВЛАЧНО МЈЕСТО ЗА ПОСЈЕТУ?“

Апстракт: Услови за рад у готово 90% школских библиотека у Републици Српској су лоши. Школски библиотекарски немају обезбијеђене услове ни за стручно уређење библиотеке ни за рад са дјецом. Али чекајући идеалне услове за активно укључивање у све сегменте рада школске библиотеке по свјетским стандардима, дозвољавамо да мимо нас прође још неколико изгубљених генерација ученика. Из тог разлога требамо се окренути око себе и спознати у ком правцу можемо дјеловати и шта можемо урадити да би се ситуација побољшала.

Кључне ријечи: школска библиотека, ученици, адолесценти, радионице.

Адолесценција или младалаштво (лат. *adolescentia* – младо доба, младост) је период између дјетињства и зреле доби. Према дефиницији Свјетске здравствене организације адолесценти су млади људи у узрасту од 10 до навршених 19 година живота. Ово раздобље, у којем дјецу именујемо адолесцентима или тинејџерима, представља буран период анатомског, физиолошког, интелектуалног и емоционалног развоја.

Ако изоставимо многобројне функције школске библиотеке¹ и усредсредимо се само на развијање читалачких навика, проучавајући када код већине школске дјеце долази до наглог одбацивања читања, као нечег напорног и досадног, уочићемо да је то управо период адолесценције.

Због неизграђености личности, односно непостојања сопственог става о већини животни значајних питања, млади доносе одлуке које се, по правилу разликују од схватања одраслих о том питању. У већини случајева адолесценција је у животу човјека вријеме авантуризма и незрелог показивања пркоса друштвеним и социјалним нормама. Тај најбурнији период одрастања током којег дјеца постају зреле особе пун је бунта, конфликта, неразумијевања и свађа. Овај период траје само неколико година и посљедица је преиспитивања до тада научених ставова и вриједности које је дијете усвојило, а то преиспитивање најчешће се огледа у бунту и сталном контрирању. Одраслим особама се чини да нису у стању, не само да рационално разговарају са адолесцентима, него да је било какав разговор немогућ. Али, психолози тврде супротно.

---

¹ Функције школске библиотеке:

- Школска библиотека заузима значајну функцију у савременом васпитању и образовању чија се библиотечка, информативна, васпитна и културна активност остварује у саставу основне и средње школе.
- Школска библиотека посједује намјенски књижни фонд (фонд за ученике и фонд за наставнике), са ознаком уџбеничке стручне или књижевноумјетничке литературе а по облицима изражавања своје намјене и дјелатности разликује се од народне, градске, дјечије, специјализоване или других врста библиотека.
- Савремена школска библиотека је информациони и референтни центар у коме се врши селекција података, комуникација и употреба знања. Осим основних дјелатности, она обухвата модерну наставу, образовне и информатичке технологије. Њен правилно устројен рад претпоставља дистрибуцију података од значаја за самообразовање и континуирано усавршавање њених корисника. Ријеч је о информацијама из свих наставних дисциплина које чине школски планови и програми.

У том “проблематичном” периоду током којег дијете покушава да дође до сопствене аутентичности оно преиспитује наметнуте ставове, вјеровања и системе вриједности које је усвојио. Оно их подвргава критици и тесту, да би их коначно доживио као своје или потпуно одбацио.

Свакоднево се чују притужбе просвјетних радника да свака нова генерација дјече адолесцената све мање чита и да одбојност према књизи са сваком генерацијом расте. Знајући да је један од најважнијих задатака школе развијање, у најширем значењу те ријечи, љубави према књизи, јасно је да имамо проблем. Међутим, глагол читати, барем када су у питању адолесценти, не трпи императив!² Свима нам се чини да у данашњој генерацији младих читају још само посљедњи Мохиканци. Како се помирити са тим? Како дјеловати да се ситуација покуша промијенити?

Добро нам је познато да су услови за рад у готово 90% школских библиотека у Републици Српској лоши. Школски библиотекари немају обезбијеђене услове ни за стручно уређење библиотеке ни за рад са дјецом. Али чекајући идеалне услове за активно укључивање у све сегменте рада школске библиотеке по свјетским стандардима, дозвољавамо да мимо нас прође још неколико изгубљених генерација ученика адолесцената. Из тог разлога требамо се окренути око себе и спознати у ком правцу можемо дјеловати и шта можемо урадити да би се ситуација побољшала.

Првенствено је значајно разумјети да су бунт, стално контрирање и експериментисање у апсолутно свему, само “маневри” којима се адолесценти-тинејџери служе како би пронашли своје мјесто и дошли до сопствених закључака. Контрирање није одраз безобразлука и неваспитања, као што већина одраслих мисли, већ само начин на који вам дијете

---

² Дурковић, Нађа. Настава књижевности у основној школи. // Наша школа: настава матерњег језика и књижевности / уредник Драган Богојевић. Подгорица: Завод за школство, 2009. Стр. 19-28.

шаље поруку да има своје мишљење и да очекује да га поштујете. Они теже да буду потребни, да буду признати, и да некеме припадају. Управо те њихове три тежње: да су потребни, признати и да негде припадају остављају простор за дјеловање школске библиотеке.

У пријатном амбијенту, са осмишљеним радом и програмом активности, школске библиотеке широм отварају своја, већ дуго времена само одшкринута, врата, ученицима младалачке доби. Програми и активности школских библиотека утичу на сусрет ученика са књигом који, ако му је први дојам позитиван, у будућности одређује школску библиотеку као извор знања и забаве.³

Креативни и примамљиви програми дјеловања школске библиотеке могли би бити оруђе обезбјеђења повратка дјецe, сада адолесцената, у библиотеку.

Како се свијет, уређењем библиотечких простора за младе и садржајима који они нуде, бави већ више деценија у пракси се више него добро показало укључивање оних којима је тај простор намијењен у осмишљавање идејних рјешења.

Први програм, или га је можда боље именовати кораком, могао би бити оглас којим се траже креативни ученици ради активног учешћа у преуређењу библиотеке и осмишљавању креативних радионица, секција и програма које би се прожимале кроз рад њихове библиотеке.

Само неколико домишљатих идеја, које ће учинити да код неколицине тинејџера машта заискри и да их, сада већ охрабри, да уђу у библиотеку, и ви сте постигли много. Добили сте прве полазнике библиотечке секције. Они су ту и ви добијате прилику да им изложите шта све имате да им понудите, увијек имајући на уму њихова интересовања. Ако они буду задовољни за њима ће доћи и њихови пријатељи.

---

³ Петровић, Јасмина. Како унапредити рад школских библиотека?: идеје и могућности. // Гласник Народне библиотеке Србије 1, (2001). (2011-07-04)
УРЛ: <http://www.scribd.com/doc/36727580/Kako-unaprediti-rad-skolskih-biblioteka-ideje-i-mogucnosti> (2011-07-04)

Околина има велики утицај на развијање карактера и интелектуалних способности дјеце и младих, па је најидеалније прво се позабавити осмишљавањем, назовимо то, уређењем кутка за младе у школској библиотеци. Без обзира колико школска библиотека била велика или мала, уређење кутка за младе је могуће. Заједно са њима упутите се у све технике растезања простора.

Експериментишите! Премјештајте намјештај и опрему у простору тражећи најбоље рјешење! Избаците непотребно а у другим просторијама у школи покушајте пронаћи неискориштене ствари које би вама могле одговарати. На примјер, замијените свој велики или мали ормар са вама одговарајућим. У некој од учионица сигурно постоји ормар са вишком или мањком полица. Покушајте пронаћи у кабинетима физике, хемије и техничког образовања неискориштене полице или зидне сталаже. Ако ништа не нађете замолите наставника техничког образовања да му сљедећи практични рад са ученицима буде управо то. Поставите мале изложбе на крајевима полица, на бочне стране ормара са књигама и на прозоре. Искористите зидни простор до максимума. Допустите члановима своје секције да окрече свој зид, да га украсе пристојним графитима, постерима и цртежима. Искористите плафон што је више могуће. На њега можете качити натписе, предмете, цртеже или постере и то веома једноставно. Са обе стране стиропора или картона налијепите цртеже или постере и помоћу великих мердевина кућног мајсора школе, силка и љепљиве траке причврстите их за плафон.

Заједно са својим помагачима пречистите, односно направите ревизију свог књижног фонда како бисте направили мјеста за евентуалне принове. Када већ прегледате свој фонд и он вам није на полицама допустите младима да осликају или облијепе полице за књиге, што ће свакако простор библиотеке

учинити допадљивијим.⁴ Замолите их да од куће донесу, или још боље да направе, по један мали јастук који ће им служити за сједење у њиховом кутку током рада и дружења у библиотечком кутку за младе. Нека пулт или сто за позајмљивање књига има јасно дефинисану страну на којој посуђују млађа дјеца а на којој тинејџери. То им је веома битно јер им пружате потврду да су старији и одраслији. Начини да се то постигне су разни и зависе од ваших могућности и услова. Можете поставити два стола, можете један сто прелакирати у двије боје или украсити различитим мотивима прилагођеним дјечи млађег и старијег узраста. Најједноставнији и већини школских библиотекара једини могући начин је украшавање једног дијела стола сликовницама а другог дијела књигама или часописима за тинејџере са јасним натписом за школарце до 10 година и за школарце преко 10 година. Када визуелно одвојимо простор за адолесценте са јасним карактеристикама које га обиљежавају, постигли смо много.

Сада ваша библиотечка секција може да крене са пројектом програмских активности, гдје ће до изражаја доћи њихова индивидуалност, креативност као и способност тимског рада.

Посавјетујте их да се подијеле у мале радне тимове. Додијелите тимовима различите задатке и замолите их да колаж својих идеја представе групи. Ставите им до знања да су они кључни дио пројекта и да желите да слободно изражавају своје идеје. Али изложите им и правила, тако да учесницима буду јасна ограничења прије него што наставите даље. Несумњиво ће вам бити лакше да предпочитате правила на почетку него да морате да стављате вето на њихове идеје. Ради досљедности и искрености, ставите им до знања да морају бити вољни да учествују у раду током цијелог пројекта који је

---

⁴ Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009. Стр. 98.

у току.⁵ Заједно са њима покушајте направити програмске активности библиотеке који би навели и њихове другове да редовније посјећују библиотеку.

Битно је задобити њихову пажњу и заинтриговати их занимљивим идејама.

Предложите им да их обучите да раде радионице са својим другарима. Теме за радионице су многобројне, али важно је изабрати оне које тинејџерима омогућавају да изразе свој бунт и негодовање тренутом ситуацијом, те да кроз радионицу, преко које ће се чути и њихов глас, предложе своје визије могућих промјена.

Неке од тема радионица могле би бити: Улога школе у мом животу, Однос према школи или Размишљамо о наставницима.

Радионица Улога школе у мом животу побољшава социјализацију и формирање идентитета адолесцента јер је школа простор у коме се, поред стицања знања, ученици друже са својим вршњацима и сусрећу са свијетом одраслих. Радионица се ради са намјером да се омогући учесницима да школу сагледају свеобухватно, да уоче њене многобројне функције и њен значај у њиховом одрастању и сазријевању.

Радионица има неколико активности:

1. Споља—унутра
2. Мој први дан у школи
3. Шта би било кад не би било?
4. Идеална школа
5. Конкурс

1. Споља — унутра

Учесници се подијеле у парове и у оквиру пара довршавају започете реченице:

„Ја видим..." (оно што је споља видљиво, нпр. „твоје плаве очи"), а „Ја осјећам..." (унутар себе нпр. „срце које ми лупа").

---

⁵ Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009. Стр. 60-61.

Учесници наизмјенично говоре један другоме шта им то привлачи пажњу споља а шта изнутра. Размјена траје минут два.

2. Први дан у школи

Водитељ позове учеснике на једно путовање у прошлост. Сјећања код учесника подстиче питањима о њиховом првом дану у школи: „ Ко вас је одвео у школу? Како сте били обучени? Кога сте прво упознали? Шта се дешавало тог дана? Како је изгледала учитељица? У којој клупи сте сједили? Да ли се сјећате друга или другарице из клупе?"

Учесници који желе могу свој доживљај подијелити са осталима у групи.

3. Шта би било кад не би било?

На већ припремљеним великим папирима (једна четвртина пак папира) водитељ испитује по једно питање: Шта би било кад не би било: одмора, дневника, неоправданих изостанака, школе, оцјењивања, домаћих задатака, распуста, учионица, наставника, клупа...

Учесници се крећу од једног до другог папира и испитују своје одговоре.

Кад сви заврше, папири се стављају у центар круга и коментаришу. Дискусија треба да критички подстакне размишљање о организацији школе и о њеном постојању.

4. Идеална школа

Учесници формирају неколико група чији је задатак да детаљно осмисле функционисање идеалне школе, пратећи понуђени концепт.

Идеална школа:

- Име
- изглед школе и околина
- организација наставе (часови, број и трајање одмора)
- начин предавања
- предмети
- начин оцјењивања
- начин награђивања и кажњавања

- обавезе, правила и права у школи
- остале активности у школи

Свака група представља и брани свој концепт, а остале групе критички анализирају приказани концепт и дају своје сугестије.

5. Конкурс за идеалну школу

Учесници осмишљавају велики конкурс на нивоу школе (или на нивоу разреда), са темом **ИДЕАЛНА ШКОЛА**. Конкурс може бити организован тако што ће одјељења, групе или појединци осмишљавати скицама, архитектонским рјешењима, нацртима програма рада школе и сл. своје концепте идеалних школа.

Резултати конкурса могу бити објављени у холу школе или у школском часопису.

Радионица Однос према школи има за циљ социјализацију и развијање вриједносних и моралних одређења у контакту са вршњачком групом и наставницима. Спроводи се са намјером да учесници објективно сагледају школу као институцију, супротстављајући своје аргументоване ставове, те да сагледају свој однос према школи не би ли учили како бити одговорнији и креативнији.

Радионица се спроводи кроз активности:

1. Припрема за суђење
2. Суђење школи
3. Завршни разговор

1. Припрема за суђење

Водитељ заједно са учесницима припреми просторију као судницу: одреди се мјесто за судију, пороту, адвокате и тужиоце (оптужених нема, јер им се суди у одсуству). Затим, водитељ упозна учеснике са правилима одвијања процеса суђења:

- Судија води процес, даје и одузима ријеч, може да празни судницу или казни адвокате и тужиоце ако

говоре без дозволе; судија може и да прекине процес због непоштовања његових захтјева, и у том случају губи она страна која је то проузроковала.

- Тужиоци, за које је потребно одредити два - три учесника, смишљају тачке оптужбе. Пошто се суди школи и њеним представницима, потребно је да у оптужници наведу прецизне формулације које се могу доказати.
- Адвокати, на основу тужбе, припремају одбрану. Зато је потребно да прије почетка суђења добију оптужницу, како би имали времена да осмисле аргументоване одговоре. Адвоката може бити више него тужиоца јер се претпоставља да је њихов задатак тежи.
- Порота евидентира све изнијете аргументе и на основу њих доноси пресуду. Кад саслушају све што су припремили тужиоци и адвокати, повући ће се на вијећање и одлучивати о свакој тачки оптужнице.
- Свједоци наступају само ако тужиоци или адвокати затраже, али процес се може спровести и без њих. Водитељ, самостално или у договору са учесницима, одређује своје мјесто у процесу суђења. Може бити и судија, уколико учесници процијене да је важан његов ауторитет.

2. Суђење школи

Када се припреме тужиоци и одбрана, судија званично најављује почетак суђења. Прво наступају тужиоци.

Процес може тећи тако што ће се износити једна по једна тачка оптужнице, на коју ће адвокати одмах одговорити противаргументима или тако што ће се прво саслушати цијела оптужница, а затим ријеч добијају адвокати.

На крају, један тужилац и један адвокат имају завршну ријеч у којој ће резимирати своје ставове и предложити пороти какву пресуду да донесе.

Када све саслуша, порота се повлачи на вијећање. Потребно је да размотре сваку тачку оптужнице и гласањем одлуче о њеној основаности. Одлука пороте је „правоснажна“ само ако за њу гласа више од половине чланова пороте.

Судија ће свима прочитати одлуку пороте и на основу ње одредити казну (уколико је кривица школе и њених представника непобитно доказана) или ослобађање од оптужбе.

3. Завршни разговор

Разговор се усмјерава питањима:

Колико су задовољни процесом суђења? Да ли је било пропуста тужбе или одбране? Како процјењују рад судија и објективност пороте?

Колико им је ова радионица помогла да објективније сагледају положај наставника?

Да ли постоје „искључиви кривци“ и ко све сноси одговорност?

Како се може искористити ово ново и другачије искуство у односу на школу, наставнике и остале представнике те институције?

Радионица Размишљамо о наставницима који су поред поред родитељских фигура, личности које за младе представљају снажан модел идентификације и имитирања, али истовремено и званични ауторитет и извор отпора и потенцијалних сукоба, има за циљ побољшање квалитета односа наставника и ученика.

Намјера ове радионице је да се продуби разумијевање улоге и односа ученик - наставник, да се сагледају могући извори конфликта, те да се учесници упознају са могућим конструктивним начинима превазилажења сукоба.

Радионица има сљедеће активности:

1. Статуа наставника
2. Понашање ученика и наставника
3. Одигравање ситуације сукоба
4. Анкета: особине наставника

1. Статуа наставника

Учесници, редом приказују једну могућу позу карактеристичну за наставника. То чине невербално, одређеним положајем тијела и изразом лица и ту позу неколико тренутака „замрзавају“.

2. Понашање ученика и наставника

Учесници се подијеле у парове и њихов први задатак је да на цедуљама које добију од водитеља запишу два понашања која им сметају (која не воле) код својих наставника. Када заврше исписивање, све цедуље се стављају на гомила.

Затим, сваки пар извлачи једну од цедуља и покушава, уживљавајући се у улогу и позицију наставника, да објасни то своје понашање и да предложи, шта то ученици треба да учине, како би се оно промијенило.

Након овог круга, учесници, и даље остајући у улози наставника, на новим цедуљама исписују по два понашања која им сметају код ученика. Цедуље се поново промијешају и извлаче, а учесници сад из улоге ученика објашњавају своје понашање и наводе шта им је потребно као подстицај од наставника да би се промијенили.

Дискусију је потребно усмјерити на разумијевање улога и односа ученик—наставник. „Како се овај однос може побољшати? Да ли наставник треба да има ауторитет и зашто?“

3. Одигравање ситуација

Два добровољца, уз сугестије водитеља одигравају задату ситуацију.

- Ученик касни на час 15 мин. улази без ријечи и одлази на своје мјесто. Наставник предаје и улазак ученика га је омео и деконцентрисао. Без много објашњења каже ученику да изађе.

Задатак осталих учесника је да пажљиво посматрају одигравање ситуације, да дају приједлоге како би ова ситуација могла да изгледа конструктивније (какво понашање ученика и наставника би било

примјереније). „Шта је наставник могао да каже ученику?"

- Ученик одговара и добија оцјену којом је изразито незадовољан. Сједа и повријеђен одлучује: „Не пада ми на памет да више учим историју. Учио, не учио, исто ми се хвата."

Учесници, након одигравања, разматрају шта је наставник могао да уради, а шта ученик како би однос био конструктивнији.

Дискусија се развија у правцу тога колико је однос ученик—наставник сложен и динамичан и водитељ подстиче учеснике да се присјете неке своје школске ситуације која би могла бити занимљива за анализу и разумијевање овог односа.

4. Анкета: особине наставника

Водитељ организује мини анкету о особинама наставника. Учесницима подијели папире и издиктира им слjedeћа питања:

- Наведи три особине које највише цијениш код наставника и зашто?
- Наведи три особине које најмање цијениш код наставника и зашто?

Битно је да свако одговара самостално. Кад сви учесници заврше на великом папиру водитељ организује исписивање особина и њихово рангирање. Уколико су учесници заинтересовани водитељ им може помоћу у организовању сличне анкете на нивоу школе.⁶

Ако се одлучите за спроведбу ових или сличних радионица битно је, како би се привукао што већи број полазника радионица, направити добар маркетинг и промовисање истих. У маркетингу се све своди на допирање до корисника - чути шта млади људи имају да кажу, разумјети шта им је потребно и шта желе, и научити како уклопити те информације у

---

⁶ Лободок-Штулић, Ирена.. [и др.]. Умеће одрастања.3. изд.Београд: И. Лободок-Штулић, 2002.

понуђене производе или услуге. Ове радионице су идеалне за то. Гдје друго у школи, него путем оваквих радионица, адолесценти могу да нађу низ могућности за забаву са својим вршацима кроз коју ће се чути и њихово мишљење. Стога је најбитније визуелно промовисати оваква дружења. Визуелно промовисање значи да учините да материјали за промовисање привуку пажњу, да су привлачни и узбудљиви.⁷ Допустите да то ураде чланови библиотечке секције. „Све се своди на постављање правих материјала у правом формату на право мјесто.“⁸ Направите плакате и други рекламни материјал и све поставите на видљива мјеста у школи. Нека вам плакати буду шаљивог карактера са пуно шаренила и млади ће доћи.

Поред радионица, једна од идеја за рад библиотечке секције могла би бити Читалачко позориште гдје тинејџери на основу неког њима занимљивог текста пишу сценарио, дијеле улоге и праве представу. Тако на најбољи начин добијају шансу да се креативно изразе. Представа би могла бити приказана на дан који се по свом значају њима учини занимљив. Понудите им да то буде: дан школе или четврти понедељак у октобру када је Свјетски дан школских библиотека или 20. новембар када је Међународни дан дјецe, потом 21. март Свјетски дан поезије, 2. април Међународни дан дјечије књиге, 22. април Дан планете Земље, 3. мај Дан Сунца, 12. август Међународни дан младих итд.

Улога школских библиотекара у савременом друштву једна је од водећих у оквиру образовног система. Поред просте комуникације са ученицима приликом издавања књиге, библиотекари морају анимирати ученике адолесценте да са вољом и жељом читају и да осјете потребу за књигом, јер

---

⁷ Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009. Стр. 109-110.

⁸ Vaillancourt, Renee J. Bare Bones Young Adult Services: Tips for Public Library Generalists. Chicago: American Library Assn., 2000. Стр. 47. Цитирано према: Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009. Стр. 10.

без читања нема реалног правог знања. Књижевне причаонице на којима ученици измјењују своја искуства о прочитаним књижевним дјелима, али и своје другове упознају са оним што су прочитали и препоручују им исто, идеалне су за промовисање читања. Оне би увелико могле помоћи и ученицима и наставницима у смислу промоције школске лектире. Млади углавном негодују кад им се помене лектира. Сматрају да она не одговара њиховим интересовањима. Кажу да их лектира „смара“ јер су описи досадни, тешко је читати, на неколико страница писац описује, нема радње.... Књижевне причаонице Библиотечке секције увелико би им могле олакшати. На њима би могли размјењивати мишљења и доживљаје о већ прочитаној лектири или дијелу лектире. Библиотекар би их могао упутити у поуку која произилази из прочитаног штива и подстакнути и да на занимљив и креативан начин, пребацујући радњу у садашње вријеме и са њима блиским ликовима, интерпретирају своју лектуру.

Међутим, на Књижевним причаоницама не мора се само разговарати о лектири. “Оно што је ученику наметнуто, обично му је мрско. Имати барем привид слободе избора, важно је свакоме.”⁹ Сходно томе, понекад би тематика причаонице могла да буде и нека популарна књига за младе, часопис или стрип јер дјецу треба упознати са свим могућим врстама текстова те их подстицати на размишљање о прочитаном. Критичко читање свих врста литературе гради ученика адолесцента, са мишљењем, ставом и са способношћу процјењивања.¹⁰

Поред горе већ наведених садржаја, веома интересана су и Медијска такмичења са великом могућношћу тема које интересују тинејдере. Жеља за такмичењем и доказивањем у нечему у чему сматрају да су добри увелико ће им помоћи да

---

⁹ Владило, Ивана. Лектира – радост читања или тортура.

УРЛ: [http://фрее-ри.хтнет.хр/књизницавијесте/мој%20веб/књизница%20стројарске%20сколе/ЛЕКТИРАзборник.доц \(2011-07-04\)](http://фрее-ри.хтнет.хр/књизницавијесте/мој%20веб/књизница%20стројарске%20сколе/ЛЕКТИРАзборник.доц (2011-07-04))

¹⁰ Владило, Ивана, исто.

се у потрази за информацијама науче користити разним изворима и медијима на којима се ти извори налазе.¹¹

Приређивање уличне изложбе и приредбе на тему библиотеке и њених активности или креативна радионица Осмислимо излог књижаре, гдје књижара у сарадњи са школом даје свој излог ученицима да га декоришу на одређену књижевну тему, могле би бити неке од радионица којима школска библиотека и њени тинејџери излазе из школе и представљају се локалној заједници. То су активности које су интересантне и медијима, што младима увелико даје подстријека да наставе са својими образовним и креативним радом.

Поред рада са Библиотечком секцијом, када говоримо о васпитно-образовном раду, школски библиотекари могли би у циљу помоћи, и наставнику и ученику, организовати низ интересантних радионица такмичарског карактера. Радионицу назовете интересантним именом (нпр. Само за двојкаше и оне боље, или Ко мисли да ја то не могу?) и уз помоћ наставника у њу „упакујете“: књижевне ликове, правопис, интерпункцију, природу, хемијске елементе, радозналу математику итд.

Кроз дјеловање школске библиотеке која не познаје синтагму “морате прочитати и научити” већ “бирајте и заволите читање и учење кроз право на занос у томе” и кроз низ препоручених садржаја која нуде нова искуства и објашњења ученици адолесценти вратиће се у библиотеке и својим присуством и дјеловањем обогатити је.

Према ИФЛА-иним Смјерницама за школске библиотеке оне, осим књига и других медија везаних уз наставу, требају имати и компјутерске игре, часописе, електронску грађу, постере, приступ интернету, приступ базама података, софтверске пакете, ЦД-РОМ-ове са музиком, ДВД-е те лијепу

---

¹¹ Кругер, Сузан. Шок зван ПИСА и његов учинак: изгледи за дјечје књижнице у Њемачкој, 2004. УРЛ: <http://www.goethe.de/ins/hr/zag/wis/sbi/sbv/hrindex.htm> (2011-07-04)

књижевност популарних наслова. Када све ово набројимо већина школским библиотекара у Републици Српској, ма колико им је, а јесте, све то добро познато, само ће се насмијати. Добити средста за обнову књига обавезне лектире веома је тешко а о свему осталом што је потребно набавити за квалитетно дјеловање школске библиотеке готово да им није дозвољено ни поменути. Стога је веома битно пронаћи начин како доћи, барем до дијела тога што је неопходно, на некакав неформалан начин. Најбољи начини су пројекти, донације или поклони.

Неколицина наших школских библиотека успјела је, путем пројеката које нуде, што наша држава, што Европска унија, опремити своје школске библиотеке. Смыслите добар пројекат (може то бити нпр. једна од ваших радионица коју ћете представити и подијелити са другима), испуните, уз помоћ оних који су то већ радили, потребну парирологију пројекта, настојећи да испоштујете све захтјеве који се траже, и надате се да ћете бити препознати од стране финасијера. Поред оваквих, постоје и пројекти који су намијењени првенствено за материјалну опрему, с тим да у њему морате убиједити финасијера у огроман значај опремања управо ваше библиотеке.

Други начин су донације. Покушајте у вашој локалној заједници пронаћи привредне субјекте или појединце који би вам донирали опрему (може и полован рачунар) или новчана средства за набавку опреме или садржаја које школска библиотека треба да посједује у свом фонду.

Најлашки начин за набавку, барем дијела онога што вам недостаје, су поклони. Замолите своје кориснике да вам поклоне већ прочитане новине и часописе за младе, стрипове, часописе о компјутерима, друштвене игре, итд. а многи ће вам донијети и ЦД-ове и ДВД-е своје омиљене музике или видео игрице. Оно што је њему старо некеме од његових другара биће новина.

Закључак

Ако успијемо дјецу кризних година привући да заволе библиотеку, заинтересоваће се и за књигу а неки од њих постаће и њени доживотни љубитељи.¹²

„Центар за истраживање политике развоја младих (The Center of Youth Development Policy Research) идентификовао је седам развојних потреба адолесцената:

1. дефинисање сопствене личности и независност
2. физичка активност
3. креативно изражавање
4. позитивна друштвена интеракција са вршњацима и одраслима
5. способност и постигнуће
6. структура и јасна ограничења
7. учешће са циљем“¹³

Са доста креативности, воље и ентузијазма овим потребама, кроз низ представљених идеја, може се удовољити и у раду добро осмишљене школске библиотеке.

На примјер, како би дефинисали сопствену личност и постигли независност, тинејџери имају потребу за својим простором, за кутком који је одвојен од оног за млађу дјецу. Школске библиотеке то могу. Имајући на уму физичку активност, тинејџерима је потребан простор који им омогућује да се опусте и крећу. Школске библиотеке могу и то. Потребне су им прилике да се креативно изразе и да учествују у пројектима који им допуштају да буду маштовити, да изразе своја осјећања и интересовања. Школске библиотеке су најбоље за то. Тинејџери желе и имају потребу за мјестом где могу да бораве са пријатељима, али и где могу да остваре

---

¹² Петровић, Јасмина. Исто.

¹³ Scales, Peter. “Creating a Developmental Framework: The Positive Possibilities of Young Adolescents“ In A Portrait of Young Adolescents in the 1990s , 1991. УРЛ: [www. search-institute.org](http://www.search-institute.org) (2001-05-10). Цитирано према: Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009. Стр. 3.

позитиван однос са одраслима. Тинејџери желе да њихов допринос буде признат и желе да буду хваљени због својих идеја и тешког рада. Најзад, потребно им је структурирање и јасна ограничења. Школске библиотеке могу све то.¹⁴

Литература

1. Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009.
2. Владило, Ивана. Лектира – радост читања или тортура.
УРЛ: <http://фрее-ри.хтнет.хр/књизница>
вијеце/мој%20веб/књизница%20стројарске%20сколе/ЛЕКТИРАзборник.доц (2011-07-04)
3. Дурковић, Нађа. Настава књижевности у основној школи. // Наша школа: настава матерњег језика и књижевности / уредник Драган Богојевић. Подгорица: Завод за школство, 2009. Стр. 19-28.
4. Кругер, Сузан. Шок зван ПИСА и његов учинак: изгледи за дјечје књижнице у Њемачкој, 2004. УРЛ:
<http://www.goethe.de/ins/hr/zag/wis/sbi/sbv/hrindex.htm> (2011-07-04)
5. Лободок-Штулић, Ирена.. [и др.]. Умеће одрастања. 3. изд. Београд: И. Лободок-Штулић, 2002.
6. Петровић, Јасмина. Како унапредити рад школских библиотека?: идеје и могућности. // Гласник Народне библиотеке Србије 1, (2001). (2011-07-04)
УРЛ: <http://www.scribd.com/doc/36727580/Kako-unaprediti-rad-skolskih-biblioteka-ideje-i-mogucnosti> (2011-07-04)
7. Scales, Peter. “Creting a Developmental Framework: The Positive Possibilities of Young Adolescents“ In A Portrait of Young Adolescents in the 1990s , 1991. УРЛ: [www. search-institute.org](http://www.search-institute.org) (2001-05-10).
8. Vaillancourt, Renee J. Bare Bones Young Adult Services: Tips for Public Library Generalists. Chicago: American Library Assn., 2000. Стр. 47.

---

¹⁴ Болан Тејни, Кимберли. Простори за тинејџере: преображај библиотеке корак по корак. Београд: Филолошки факултет, 2009. Стр. 3.

**SCHOOL LIBRARIES AND ADOLESCENTS:
IS A LIBRARY AN APPEALING PLACE TO VISIT?**

Abstract: Working conditions in nearly 90% of school libraries in the Republika Srpska are poor. School librarians operate in conditions that neither support the professional library management, nor the work with children. Yet, whilst waiting for optimal conditions for active engagement in all aspects of the school library work – in line with global standards – we are allowing for few more generations of students to slip by. For that reason, we should take a good look around ourselves, discern in which direction we can go and identify things that we could do in order to improve the situation.

Key words: school library, pupils, adolescents, workshops.
